
ANMÄLNINGAR

Religion och terrorism

Religionsvetaren Jonathan Peste (FD) vid Göteborgs universitet har skrivit en högaktuell bok om det komplicerade förhållandet mellan religion och terrorism. I sin bok *Religion och terrorism*¹ introducerar författaren läsaren till olika aktuella teoretiska diskussioner om fenomenet och presenterar belysande fall exempel från religionerna judendom, kristendom och islam. Har du funderat på vad islamisk radikalism innebär och vad Al-Qaida står för? Vad judisk radikalism innebär, eller kanske vad som är rasistisk kristendom i USA? Ja, då ska du definitivt läsa den här boken.

Med hjälp av bland annat ovan angivna exempel understryker författaren vikten av historisk kontext i forskningssammanhanget. Ett tvärvetenskapliga perspektiv blir avgörande för författarens analys. Enligt Peste haltar den vetenskapliga förståelsen av förhållandet mellan religion och terrorism om man inte betraktar kulturella, sociala och politiska spänningar. Syftet med boken är således inte bara att systematiskt introducera och redogöra för olika fall exempel, utan snarare att med hjälp av dessa belysa den teoretiska diskussionen samt presentera ett humanistiskt perspektiv som en reaktion till en ensidig massmedial bild, och kanske en viss essentialistisk forskningssyn, var religion målas upp som bestående av "farliga religiösa företeelser" vilka ses orsaka och legitimera ytterst extrema våldshandlingar.

Vad ska definieras som terrorism? Kan man prata om en specifik form av "religiös terrorism"? Utgångspunkterna för Pestes kritiska diskussion bygger på välgrundade argument där också de använda referenserna antyder att författaren känner bra till aktuell forskningslitteratur i ämnet. Författaren skriver att själva begreppet terrorism är spridd och uppfattas på olika sätt, men att det dessutom nästan alltid har en negativ klang:

Det viktigaste argumentet mot begreppet är att det oftast kommit att användas av de starkare parterna i världen som benämning på sina svagare fiender vilka gör motstånd med våld. Jag menar dock att det finns andra begrepp som exempelvis folkmord vilka kan fylla en funktion. Samtidigt är det min övertygelse att ordet terrorism fyller en viktig

funktion. Det kan peka ut fenomen med stora likheter som funnits i så gott som alla kulturer och i skilda historiska perioder².

Pestes bidrag till forskningsdebatten är att explicit redogöra för det som uppfattas som religiös terrorism snarare än att polemisera mot begreppet.

Hur ska vi då förstå nutida religiös terrorism? Utgångspunkten för förståelsen som presenteras i boken är att observera den komplexitet som finns bakom religiös utveckling. Gällande religionsvetenskapliga studier av kopplingen mellan religion och våld har de flesta studier varit religionssociologiskt inriktade och främst fokuserat på våld inom nya religiösa rörelser. I det sista kapitlet fördjupar Peste diskussionen av forskningen av detta ämne och undersöker hur man kan ta tillvara de teoretiska resultaten från studiet av nya religiösa rörelser och våld samt använda det för en analys av religiös terrorism. På basis av slutsatser hämtade från forskningslitteraturen lyfter Peste fram fyra drag som, enligt hans uppfattning, tycks öka sannolikheten för våld bland religiösa grupper. Dessa är apokalyptisk verklighetstolkning, en dualistisk verklighetsuppfattning, karismatiskt ledarskap samt totalism.

Religion och terror utgör en välskriven helhet och är rent av det enda i sitt slag som getts ut på svenska. Den har visat sig fungera utmärkt i undervisningssammanhang och har fått mycket beröm av universitetsstudenter, av deltagarna i kursen religion & terror 2004-2005. Även om boken i första hand riktas till studenter vid universitet och högskolor är den också av intresse för dig som vill ha en mer problematiserad bild av religiösa konflikter och religiöst legitimerad terrorism. En recension borde väl komma med lite kritik också. Det enda störande momentet som jag funnit i boken är att författaren inte presenterar några iakttagelser med hjälp av empiriskt material (fältstudier, deltagande observation, intervjuer etc.) något som anses centralt inom religionsvetenskaplig forskning. Samtidigt vill jag påpeka att den teoretiska diskussionen, redan i sig, fyller en viktig funktion.

Maria Leppäkari

¹ Jonathan Peste. *Religion och terrorism. Mellan samvaro och radikalism*. Lund, Studentlitteratur 2003. 320 s.

² Peste 2003:15